

שמעון אביבי, דרוזים מעשה מרכבה.

מאז הופעתם על במת ההיסטוריה לפני קרוב לאלף שנה מרתק סיפורה של העדה הדרוזית ידידים ובני ברית ואויבים ויריבים כאחד. בעבור אלו גם אלו מהווים הדרוזים, בזכות אחדותם, לכידותם ולוחמנותם, מושא להערצה וליראה. אחרי הכל, לא רבות הן העדות הממלאות, דוגמת הדרוזים, תפקיד מרכזי ומוביל ואף המעצבות במו ידיהן את מהלכה של ההיסטוריה שלהן במרחב גאוגרפי רחב ידיים המשתרע מהר הלבנון עבור לרמת הגולן והר הדרוזים וכלה בהרי הגליל והכרמל.

סיפורה של העדה הדרוזית הוא במידה רבה סיפורו של מאבק מתמשך הנמשך ברציפות זה אלף שנה. מאבק זה שב ומתחדש בימים אלו נוכח סערת האביב הערבי הפוקדת את המזרח התיכון. מלחמת האזרחים המשתוללת בסוריה מתדפקת על שעריה של הר הדרוזים ומאיימת על הקהילה הדרוזית ברמת הגולן הסורית ועל אותם דרוזים שהתיישבו בעשורים האחרונים בבירה הסורית דמשק ובסביבותיה. מערבולת המאבק המתנהל בעשורים האחרונים בלבנון על דמותה ודרכה של מדינה זו ובעיקר על השליטה בה, מאיימת אף היא לסחוף לתוכה בני העדה הדרוזית החיים בדרומו של הר הלבנון. אכן, אלף שנים של מאבק מתמשך בלא שנראה לו סוף שיביא את בני העדה אל המנוחה והנחלה.

דברי ימיה של הברית בין יהודים לבין דרוזים בארץ ישראל, ולימים במדינת ישראל, חוזרים אחורה רק כמאה שנה. אבל גם סיפור זה הוא סיפור עלילה מרתק של ברית דמים שעמדה במבחן ושהולכת ומשתבחת ואף מעמיקה שורשים בחלופי השנים. ברית זו נשזרת אף היא כפרק מפואר נוסף המתווסף לפרקי עלילה וגבורה שקדמו לו.

דומה עם זאת כי סיפורם של הדרוזים, כמו גם סיפורה של ברית הדמים שכרתו עם התנועה הציונית ולימים עם מדינת ישראל, נתפסים כעניין מובן מאליה בעבור הקורא העברי, ורק מעטים טורחים להתעמק בניסיון לעמוד על מקורותיו ושורשיו של "מעשה המרכבה הדרוזי" – מקורות האמונה, המסורת והמורשת ושורשיו ההיסטוריים. חשוב לציין כי להכרות המועטה של הקורא העברי, ולא רק הוא, עם סיפורם של הדרוזים תרמה הסתגרותם של בני העדה ומעטה החשאיות שעטו על עצמם כדי להגן על העדה מפני מבקשי רעתה.

הספר שלפנינו אינו מבקש לגולל את סיפורה של העדה הדרוזית למן ראשית ימיה, ואף לא את סיפור הברית שכרתו בניה עם מדינת ישראל. כל שהוא מבקש הוא לפתוח צוהר לקורא העברי אל פרשיות ופרקים נעלמים בסיפור "מעשה המרכבה" הדרוזי כפי שהלך ונבנה לאורך אלף השנים האחרונות, ושאחד משיאיו הוא ללא ספק ההתיישבות הדרוזית בארץ ישראל וסיפורו של הקשר המיוחד שנקרם בינם לבין הישוב היהודי ולימים עם מדינת ישראל.

זהו ספר מרתק, ספר חשוב מאין כמוהו. פרי הילולים המהווה בעצמו נדבך "במעשה המרכבה" של הכותב. שהרי הספר מתווסף לשורה של מחקרים קודמים של שמעון אביבי החוברים יחדיו לשרטט תמונה מלאה ועשירה של תולדות הדרוזים במדינת ישראל. הספר נכתב ברגישות ובאהבה רבה בידי בר סמכא שהקדיש את חייו הבוגרים לחקר העדה ולהעמקת ההבנה בין הציבור היהודי לבין הדרוזים אזרחי מדינת ישראל. על כך ראוי הספר וראוי מחברו לכל שבח.